

Бардањолт

(Од нашега нарочитог извјештача)

Са Грујемира, из Краљевог Главног Штаба, изванредан је поглед на цјелокупно бојиште. На крајку узвишене главице направљена је тераса за Краља и Његов штаб. Под ногама пружају се у бескрај плодна скадарска поља. Купа их својом благом топлотом сунце јужног неба. Пред очима у даљини је сва ратна позорница, дугачка у полукругу преко сто километара. У позадини се плаве главице разних брда, која је посјела наша војска и од њих око Скадра начинила непробојни ланац опсаде. Права линија води на Бардањолт. Два велика дурбина испред Краља управљена су на њега. Стакла необичне снаге и јасноће тачно приказују појединости непријатељевих ушанчених положаја. На рубовима врхова, спрам неба, могу се видјети и бодљикаве жице, испреплетене око утврђења. При погледу на њих душа дрхти од узбуђења, срце јаче бије. Још мало, па ће међу њима узаврети метеж људског меса и крви.

Петак је, 25. јануар. Небо чисто, сунце топло, дан не може бити љепши. На пространоме хоризонту свуда мир. Као да се и не слуги, колико ће живота угасити овај дан. Један покрет, само једна ријеч, разнесена од електричне струје по командама разних војних одјељења, заподјенуће борбу, отвориће хрвање, распалиће страст касапљења, којег се и данас цивилизација лађа као потоњег средства за побједу.

Тачно у 10 час. артиљерија под командом Књаза Петра огласи почетак боја, т. ј. продужења рата са петвјековним непријатељем. С лијеве стране, испод Бокса, затресао се ваздух, носећи звук гранате у правцу Скадра. У трен прихватише остали. Ту и тамо у даљини око Бардањолта већ се вију колутови дима.

Краљ и сва пратња на положају су за посматрање. Музика свира химну. Свак узбуђен. Откривене главе, Краљ стоји тренутак два непомично, гледајући у правцу боја. Затим се сједа, узима слушалицу од телефона, тражи извјештаје, даје наредбе хладно, разговјетно, разумљиво, учествујући душом и срцем у највећим мукама својих војника, својих официра. Знајући да ће и сада, као и вазда до сад, извршити дужност, испунити дуг према домовини са пожртвовањем отаца и дједова са Граховца и Вучјег Дола. А они знају, да је њихов Краљ, њихов Врховни Командант за њима, да с њима осјећа, с њима дише, у њихову животу налазећи свој живот, у њиховој слави свој највиши понос...

Бардањолт је постао вулкан са много кратера. Дим од граната оставља трагове на врху, средини, подножју, крајцима. Под унакрсном је нашом топовском ватром. Као да се и само небо запалило на ономе крају. Артиљерски двобој распаљен је жестином очајања. Иза Брдице помаља се дим српских топова. Душа од радости трепери. Двије војске једног народа двију братских краљевина ударају прсима о силна утврђења Скадра, који им спори непријатељ грђи од онога што га брани. Са колутовима дима уздижу се пут плавих висина искрене топле молитве за побједу, за срећу, за свакоје добро двије братске војске.

У десно, преко Скадарског Језера, високи Тарабош у црно је завијен. Врх му се и не види. Једна за другом гађају га торпедске гранате од топова одреда генерала Мартиновића.

— Удри, Митре! — присутни задовољно кличу.

Сирена телефонске слушалице у Краљевим рукама својим њежним звуком даје глас, да неко зове из ватре са далеког бојног фронта.

Нашљедник Краљевић Данило, Главни Командант војске, шаље Оцу преко телефона са фронта први опширни извјештај. Краљ брво ставља слушалицу на ухо и пажљиво слуша. Лице му се ведри, очи задовољством засјаху. Присутни нестрпљиво прате изразе Краљева лица. Примјетише да долазе први добри гласи. Сви се много радују.

Бој је у пуноме јеку. Борба бјесни свуда: око Бардањолта, иза њега на Шилдији, у Штоју, поред Језера, за Брдицом, испод Тарабоша. Нема више мјеста, на којем оба противника не би била у сукобу. Сунце бије у зенит, подне је, врућина је, али жешћа је ватра закрвљених, који на цијеломе фронту дијеле мегдан помоћу свијех родова оружја. Брза пушчана паљба и митраљеви оглашују да је пјешадија у акцији.

Први резултат: пала је Муселимова Главница, праг Великог Бардањола; двије непријатељеве батерије ућуткане; наши бомбаши примакли се првим шанчевима Тарабоша, а пјешадија жици Бардањолта.

Као човјек који се у зноју под тешким теретом скрхан испео на високу главицу и учинио први дугачки уздах олакшања, тако и присутни послите тихих вјести одахнуше и посједаше око Краља да с пунијим грудима ваздуха прате даљи ток крваве драме.

Међутим приспјела је у Главни Штаб са Цетиња мудра и храбра Краљева кћи Књагиница Ксенија да се у првим тренутцима невоље стави на расположење својем Оцу и Црвеном Крсту у бригаама око

рањеника. Претпостављало се да број истих неће бити мали, јер се не освајају градови без крви и меса, и то из руку дивљег непријатеља, који се упорно брани.

Битка се продужила. Трајала је и ноћу. У вече вратише се у Главни Логор Нашљедник и Књаз Петар да поднесу Краљу опширне усмене извјештаје. Цијеле ноћи чуо се митраљез час од стране Бардањолта, час из Штоја, час иза Тарабоша. Ноћ је протекла у узбуђењу, које је појачавано грувањем топова. Као да се тресе сва околина Скадарског Језера. Са искрама звијезда ведрога неба мијеша се ватрени пут граната. Оптични телеграф од брда до брда, од позиције до позиције искрама саопштава разговоре. Непријатељ је на муци.

Други дан као први, али друга ноћ тежа и мучнија од прве. Средиште је акција српске војске према Брдици. Ни пакао фантазија не би могла страшније замислити но што је те друге ноћи изгледао сав велики простор бојишта. Цијеле ноћи Краљ је са Нашљедником и Књазом Петром био на мјесту за посматрање.

Недеље, трећи дан битке, поздравила је на освитку појачана артиљериска акција. Не зна се, на којој је страни жешћи бој. Ипак погледу свију управљени су само на врх Бардањолта. Отуда се очекује ријешење тродневне и двоноћне битке. Војници на цијеломе фронту премлаћени од умора — гласе извјештаји команданата. Али држе се јуначки. Страст борбе све их је захватила. Неће попустити док започети бој не крунишу успјехом.

Прошло је подне. У 1 час 40 минута генерал Вукотић, шеф Главног Штаба, телефонира Краљу са Нерфуша да је наредио да се јуриш на шанчеве Бардањолта сад започне. Краљ спушта слушалицу, Нашљедник и Књаз Петар примичу се својим великим дурбинама. На ста нијема тишина. Свак као укопан на својем мјесту. Душа је гледаоцима застала у врату. Велики значајни тренуци. Још само неколико минута, па ће се у онијем жицама, што се на децимални дурбин једва виде, заплести кости и жиле храбрих синова вучедолских побједитеља. Још само минут два, па ће у масама изгинути синови Црне Горе за ствар свету, узвишену, за ствар правде, слободе, за бољу будућност своје домовине и с њоме цијелога Српства. Још минут два, и за оне витезове, онај цвијет снаге наше државе с поносом ће се рећи: благо томе, ко довијека живи, имао се рашта родити!

Краљ се одмиче од својега дурбина. Скида капу. Очи му се засузише. По његовом великом челу котрљају се капљице зноја. Своје храбре војнике слиједи како јури-

шају у неминовну смрт. С њима је, у њиховим редовима, душом, срцем, цијелим својим бићем. Благо-сила их, призива им Божију помоћ, плете им ријечима заноса и родитељске љубави лаворове славе, вијенце мучеништва, које им нико неће одрећи, као што их нико не одрицаше ни њиховим прецима.

— Три наша барјака лепршају се на шанчевима на врху Бардањолта — рече Краљ гледајући на дурбин.

Опет код свијех силно узбуђење. Дубоко потресен, Нашљедник одмакнуо главу од дурбина и за тренутак два очи покрио дланом деснице. Књаз Петар привија се уз њега и са сузама у очима прати касапљење на шанчевима. По томе Нашљедник опет посматра и гласно саопштава, да је одасвуда на шанчеве навалила наша војска. Жице су већ испресјечене.

У 2¹/₂ часа по подне телеграфски извјештај генерала Вукотића Краљу донио је кратко саопштење: *да је наша храбра војска Бардањолт заузела на јуриш.*

— Живио Краљ! Живјела војска! — захори се са свијех страна у Главном Логору.

Тек сад је било занимљиво посматрати бјегство непријатеља низа страну Бардањолта. Шрапнели нашијех топова, који су веома вјешто крчили пут јуришу, такође су вјешто стопу у стопу непријатеља гонили. Низ Бардањолт бјегао је непријатељ у страху, метежу, нереду. Мogle се видјети на дурбин читаве масе, па коњи, мааге, карови, кароце, и све се то у паници повлачило према мосту на Киру, гдје падну наши шрапнели и од масе направе клупче, које се скотрља у корито ријеке. По заузећу Бардањолта наша артиљериска ватра била је управљена на Мали Бардањолт, да отуда непријатељ не би дошао у помоћ Великог Бардањолту. Али он то није ни покушао. Толико је био сломљен, претучен, изненађен и деморализован.

Ноћ је прекинула битку. Бардањолт, врата Скадра, у нашијем је рукама.

*

Други дан послите боја пошао је Књаз Петар са повећом пратњом на врх Бардањолта. Весело грабе хитри коњи дугачким скадарским пољем, радосно јашу млади Књаз и Његова пратња, похитавши рано изјутра да што прије дођу до мјеста нове славе црногорског оружја. Дугачак је пут, прави турски пут! У сусрет иду читави каравани са рањеницима. Готово код свакојега Књаз се зауставља, честита му ране, пита откуд је, тјешши га, хвали га. А тешко рањени је на носилима. Жути исплени образи, увеле очи, али: „нити писну, нити зубма шкрину“...

Међу маслинама на Боксу много трагова од граната турских топова. По двије три стотине метара далеко од објекта гађања. Или су шемлучили, или су имали муниције и сувише, или су, што је највјероватније, сасвијем рђаво гађали.

Кир је дивља планинска ријека са студеном чистом водом. Корито стрмо, дубоко, сада готово празно. На повише мјеста газе га војници и коњи. Унаоколо по обронцима планинских коса куће, градови, утврђења. Вијековима их је чешљала варварија.

„Изгледа, као да човјек ни руком дотакло није — што су стољећа бурна одбила у мрачном ходу — са кула и платна градских. Ту гн'јздо јеина вије — и змија одвратно мили и гуштер по травном поду“.

То је Турска, то је њена управа, коју српски пјесник правилно црта горњим ријечима.

На Нерфуши су генерали Вукотић и Константиновић са својим штабом. Отуда су пратили ток борбе, налазећи се у средини ратне позорнице. Траг куршума види се на десном рукаву кобанице генерала Вукотића. Избушено, опрљено, поцрњело. Генерал Вукотић објашњава Књазу Петру позиције и развој битке, којом је руковао из непосредне близине. Присутни га са дивљењем слушаху. Пуно појединости, значајних, занимљивих, које потврђују да је бој око Бардањолта био тежак али наш успјех велик и славан. Умор је оставио трагове на лицима генерала Вукотића и Константиновића и официра из њихова штаба. Расположење је код свијех велико. Испратише Књаза Петра до обличја узвишења, откуда кроз провалије води вратоломан пут Бардањолту. Кроз гудуре, пропланке и на обалама горских потока разбацани љешеви. Задах усирене крви, барута, липсалих коња и укупнога метежа испуњава ваздух цијеле околине. На врлетним косама Бардањолта разлетјели се војници, који бурно поздрављаху младога Књаза, радујући се доласку Краљева сина у своју средину. А он их све грли, назива им Бога доносећи им поздрав од Краља и Нашљедника и у исто вријеме њихово признање, хвалу, дивљење. Међу Бардањолтом и супротним брдом пробија се планинска рјечица. Гуда се био прије три мјесеца први крвави бој између наше војске и Турака. Положаји ужасни, неприступачни. Само птице могу овдје хитро доспјевати с једног мјеста до другог. У долини на обалама рјечице десно и лијево леже љешеви наших војника. Леже ту преко три мјесеца. Нити их Турци могаху покопати, нити наши понијети, јер је то мјесто изложено ватри с обје стране. И сада, по паду Бардањолта, дочекаше дан да их руке браће и сестара дотакну, да их окупају сузама жалости и склоне их у угробу земље да их и даље не кљују ненасите тичурине. Војнички поздрављајући, Књаз Петар и пратња му прођоше поред њих. Под главицама Бардањолта привезани су коњи. Књаз и пратња продужише пјешнице до врха. Бригадир Вешовић сусрио је Књаза и све му

показивао. Ко очима није видио ону стрмениту косу, пуну трошних кршева, тај не би могао ни вјеровати, да је уз њу ма каква војска наступала на јуриш. Под самом жицом изваљани кршеви, испрекидане драче, огуљене шибљике. Колико их је капи зноја и крви окупало! Поглед на жицу пружа слику страхоте, ствара јасан појам борбе око ње и у правој свјетлости приказује јунаштво нападача. Три реда жица, сапетих међусобно, причвршћених уз редове гвоздених стубова, дубоко забијених у земљу, — та три реда замрсио је мах јуриша у Гордијев чвор. Само очевидци у стању су објаснити како је свладана та препона. И руке, и оружја тргали су везе, испроваљивали стубове. Тјелеса јунака и осветника гомилаху се једна на друга, крв је шибала у млазовима десно и лијево, жиле се одвајаху од ногу и замршаваху око гвоздених бодљика, главе се низаху у хрпе, док је преко гомиле крви, гвожђа, мяса, кршева излетио црногорски барјак на шанац, а за њим се нагнале масе новијех бораца, да у трен ока од својих леђа и груди направе мост за пријелаз, средство за напад, за нов јуриш, побједу, славу.

Шанчеви разривени, вреће са пјеском испред њих испретуране, одваљене. Од корака до корака лежи мртав низам — један на узник, други у страну, трећи потрбушке са испруженим рукама, грчевито стиснутим песницама. Хаљине ишчијане. Није ту било борбе већ ни куршумом, ни бајонетом. Борило се рукама, хватало се за гркљане, цијепале хаљине, нокти се дубоко задираху у месо. Један општи занос, један вихор освете, маха, раздражености и крвавог наплаћивања рачуна за петвјековне муке цијелог једног народа — згомилао је око шанчева осветнике и душмане, начинивши од њих неодређену масу мяса, костију, сржи, зноја, суза.

Гдје је кичица једног Верешчагина да на платно пренесе све то, што се ријечима не да описати, и да бојама и употребом свјетлости изређа пред очи свијех вијекова потоњи чин бардањолтске драме!

Ћутао је млади Књаз, ћутаху сви с њиме, нијемим, укоченим, потресеним.

Изљубио се са бригадиром Вешовићем, топло се руковао са његовим официрима, па је по томе са пратњом сишао са Бардањолта, и на коњима се сви запутише према Грујемиру. Путем, на разним мјестима, виђају се нови гробови, понеки са крстовима. Око њих се понегдје савијају жене и дјевојке у хаљинама жалости. Ко да се не сјети пјесникових ријечи:

Од капија тврдих Виндобоне града,
До обала цвјетних гдје прољеће влада
Гроб до гроба лежи и сведочи јавно.
Да гинусмо славно.

Мало се успут разговарало. Свак је у души понио слике, које се носе и с ону страну гроба.

„Нептун“ је пун рањеника. И око машине, у напалуби, и на прови, и на горњем и на доњем деку, и у салону, и у унутрашњим просторијама. Неки су на носилима, неки сједе у прикрајку наслоњени на пушке, неки су положили главе на крила родбине. Поглед на њих

ствара слику ратних страхота. У колико се о истијема више мисли, у толико се срце више пара. Најбоље не размишљати.

Јак сјеверни вјетар доноси студен и диже валове по пучини Скадарског Језера. Брзи „Нептун“ сијече зајенушене таласе и кроз мрак хита у правцу Лесендре. Вода заплъускује пароброд. Вали се под ударом вјетра распрскавају у милијоне ситних капљица, које са свијех страна шибалу по „Нептуну“ као плъусак кише. Боли и муке од тешкијех рана бивају удвостручаване теготом невремена. Те невоље у, стању су да издрже без јаука само јунаци са Бардањолта. Пароброд се љуља, језеро шуми, вјетар звижди, и у паузама зачује се уздах мученика са носила, која је прелила вода ледених таласа. У прикрајку сприједна, испод парчета крова горњег дијела пароброда, згурила се код носила једна жена сва у црно завијена. Задрхталом десном руком прихватила свјежицу, коју заклања шаком лијеве, да је не претули помамни вјетар. Слаба

свјетлост обасја у мраку на корак два жалосну позорницу. Пред њом је самртник, који је овога трену испустио јуначку душу. Млађи јој је син, — прича потресеним гласом. Старији јој је прије три мјесеца погинуо на Бардањолту, гдје је овај сада допао тешких смртних рана. Нема, вели, никог више. И да је благословена — заврши — њихова смрт, само кад су се јуначки понијели, само кад су се одужили Господару и Црној Гори.

Вјетар дође јачом силом, претули свјежицу у рукама јадне мајке. Киша студених капљица попрска мајку и њена мртва сина, њену потоњу изгубљену наду. Још се у призраку ноћи могла разазнати као нека црна маса и видјети како је мајка положила главу на груди мртва сина и у томе положају путовала све до Ријеке, гдје се обоје изгубише у гомили рањеника, народа, носила, кароца, карова, аутомобила, ријечких госпођа, милосрдних сестара, санитарских помоћника — рефрена славној побједи на Бардањолту.

Рат на Балкану

Добра жеља

Поново се подигла завјеса и на крвавој позорници одирава се пошљедњи чин још крвавије балканске драме. Колико ће тај чин трајати не зна се, али да ће бити пуно крвавији од претходних сигурно је. Раздвојени гледаоци упрли су нитеме погледа и с нестрпљењем ишчекују на крај драме, ишчекују да виде исход напона, да су можда и пошљедње у Европи крета и ислама; ишчекују да виде крај борбе варварства и човечности, крај борбе османлишке царевине и балканских савезних краљевина.

Највећа се бој онога, коме си покушао доћи главе. У оцадању и уздицању народа ово боље него другдје вриједи, да је познато, да су многе угњетане и потиштене нације кад тад уздигле се поново, на рачун погаугњетача. Другачије речено: народи док год не проузрокују сами своју пропаст не могу пропасти. Они могу за вријеме бити потиштени, подјармљени и угњетавани, али здрави национални организам и самосвијест неће угинути. Данас или сутра, раније или касније, у здравим жилама, па ма и потиштеног, народа ускочиће врела крв; он ће подићи главу и први, на кога ће се окомити свом силом, биће његов угњетач.

Рат балканских савезника и отоманске царевине добар нам је сведок за горње. Они народи, којима је било суђено, да с малим изузетцима кроз више него пет стољећа, претрпе надчовјечанске муке од свога угњетача Турчина, да о свој врат отупе небројено пута оштри и крвави мач пророкових синова; ти исти народи устали су, да свом крвном непријатељу врате зајам за срамоту. И досадањи изходи њихових бораба са Турцима показаше очевидно, да је срећа и побједи на страни Правде, и да је збиља кушуно час када насилно отето треба онег да дође у руке онога законитога власника. Кушуно је час, када ће се очигити ваљда него икада у својој правој свјетлости показати, да никаква угњетавача не могу стаи на пут уједињењу народа једне крви и језика, вере и тежња. Балкански је рат красна лекција за оне који су и који би хтјели, да заложу више него што могу прегутати, који потчињавају и теже потчинити себи народе, свјесне своје еманципације, народе, који су и сами кадри итрати на позорници човјечанства, по њога никако штетни већ корисну улогу.

Тако данас, сјутра балканске савезне краљевине као да ће за навиком окончати своје размирице са Турском, као да ће једном за вагда бити на чело са својим давнашњим угњетачем, окореним господарем и непријатељем. То би оде још назад два мјесеца дана свршило, да тај њихов горди непријатељ, који је прије рата на свако тражење балканских краљевина одговарао подругљивим смехом, није најпознатије замолио за примирје, и познатим кунгаторским начином и преговорима о миру, чију нити знао појмити значајност по себе, одговара-

чио ствар. Можда је тиме мислио да ће се ма каквим начином ситуација измијенити у његову корист, да ће га помоћи његови шумљиви пријатељи, или на коњу копча, да ће му Пророк поштриги стари мач. Али стварност показа да се, наизглед, евентуални случајеви бјеху за сада исцрпљени, Пророк имајаше и друга посла него оштриги отуђени мач, а приатељ по старом обичају задржа мјесто суфлера, а дусти *клијента* да сам и даље шуми.

Тако ће балкански савезници, оно што није јуче, постати данас и сиротна Турска као да ће бити приморана, да и прије него што оружје савезника погнине стварни и трајни мир, замоли опет за примирје. То је како изгледа и покушала код велесила, што је знак да су се Младотурци раскладали, да су малко боље муњили мозгом и да су бар неке умишлели своју празну наду, своју погрјешку и немоћ.

Али се балкански савезници неће ваљда и по други пут дати вући за нос од стране Турака, те неће поклањати пакље никаквим њиховим мољбама за нове преговоре о миру. Истина, добро би и човјечно било прекинути са губитцима толиких невиних и драгоцјених живота на Чалгари, Једренама, Скадру и т. д., али стварност и понашање Турака на минулом преговору о миру показали су да само оружје и проливена крв могу са њима заокључити трајан мир.

Ма да од даљег ратовања и проливања крви балкански савезници могу имати само корист, ипак жељети је и очекивати, да се што скорије оконча крвава балканска драма, као и да пријатељи „култивираних“ Арбанаса малко више буду реинтегрирали трудове балканских савезника, као и што скромније жртве, у погледу аутоломне Арбаније, буду од њих захтевали; противно њихово држање, вероватно је, одвело би и њих саме на даљек пут, учинило 1913-ту још крвавијом и нарукан над Европом тешке објаве.

Богдан Лабан

Бомбардовање Скадра

Бомбардовање. Турска лукавства. Одбрана вароши

Мурићани, 3. фебруара. — Наша артиљерија с више позиција методично бомбардује Скадар; избјегавајући уништење вароши, у којој се вије већи број бијелих застава с црвеним полумјесецом, ма да је невероватно, да је толико болница. За вријеме досадањег ноћног препуцавања врло добро су се могла осматрити прскавања пушчаних зрна „дум дум“. Турци су их употребљавали и у скорашњем нападу на Тарабош, што су лекари оназили на многим рањеницима. Наши осматрачи опажају да се Турци већ

спремају за непосредну одбрану вароши.

Турска за мир

„Ратоборна“ Турска кука за мир

Цариград, 31. јануара. — Запитан односно лондонске вијести, да ће се преговори о миру неодложно повести, велики везир је изјавио да вијести нијесу лишене истине. Преговори се могу повести на основу потоње ноте портине, а ја се нијесам примио великог везирства само у тој цијели да продужим рат него да свим напорима постигнем закључење мира, а под условима који би што је више могуће очували интересе земље. Тврди се, да је порта упутила окружницу свима амбасадорима да сондирају велике силе били се могли повести преговори о миру на основу те ноте.

Беч, 1. фебруара. — Хаки паша је приснио.

Цариград, 1. фебруара. — Новине повијају вијест да је султан упутио својеручно писмо цару Вилему, којим тражи његово посредовање. Тврди се, да је Тефик пашин предлог односно иницијативе поднесен Греју, пропао. Према сигурним вијестима, искрцавање Енвер беја није успјело. 20.000 војника се било искрцало између Родоста и Шаркеја, али су се ушљед јаче силе непријатељске морали поново укрцати и отпловили су, како се вели, пут Галипоља.

Беч, 1. фебруара. — Новине доносе вијест да је Хаки паша вечерас отпутовао у Лондон.

Бугарска и Србија

Послови српско-бугарски

Биоград, 1. фебруара. — „Политика“ тврди, да се јуче министарски савет бавио неколико сати питањем о пословима српско-бугарским.

Турско „јунаштво“

Азијати остају звјерови

Софија, 1. фебруара. — Приликом неуспјелог искрцавања турских трупа код Шаркеја, Турци искасапише сто педесет хришћана, махом жена и дјеце. Утврђено је да се међу тим трупама налазио Енвер беј.

Око Једрена

Стање на бојном пољу

Софија, 31. јануара. — Бугарска агенција јавља: Бомбардовање Једрена непрекидно траје. Турски покушаји изласка 28. и 29. о. м. сузбијени су са огромним губитцима турским, који прелазе хиљаду људи. На Чаталци и Булаиру ситуација је неизмјењена. Цијела обала од Силвири до Булаира у рукама је бугарским.

Турски билтен о ситуацији

Цариград, 2. фебруара. — Министарство војно издало је билтен, којим се вели да се ситуација није измјенила код Булаира. Турске трупе заузеле су Орманликеј. На страни Чаталце извиднице турске допиру до Акалане, Карацикеја; у осталом ситуација је непромијењена.

Бомбардовање Једрена

Софија, 2. фебруара. — Бомбардовање Једрена непрекидно траје; неколико квартова вароши су у пламену; једно турско одјељење с оружјем утекло је у бугарски логор.

Храна у Једрену

Цариград, 2. фебруара. — Један официр из Једрена, како доноси „Сабах“, радо-телеграфирао је својој породици да има хране и муниције у изобиљу.

Склониште странаца

Софија, 2. фебруара. — „Хавас“ јавља да је влада наредила војним

властима да проуче могућност неутрализације кварта Каргоша у Једрену ради склоништа странаца.

Ситуација око Једрена

Цариград, 3. фебруара. — По званичном билтену јучерашњи дан је прошао на миру. У Једрену није било никакве измјене, а тако и на Булаиру. Код Чаталце Турци су заузели село Порманли и утврдили се. Непријатељ се утврђује на висовима на западу од Карацикеја и Акалане.

Скадар и Јањина

Жеља турског листа „Танина“

Цариград, 2. фебруара. — „Танин“ изражује жељу, да се Скадар и Јањина, који се тако добро бране, одрже тако и до краја рата, и при закључивању мира да послуже као предмети за измјену, или, ако то не буде могуће, онда да се у Скадру и Јањини задрже турски гарнизони као знак турског суверенитета.?!

Деманти из Србије

Разне измишљотине

Биоград, 2. фебруара. — Потпуно су измишљене вијести о тобожњој мисији посланика Спалајковића, о Одашиљању нових српских трупа у Бугарску, као и вијест да су официри у Скопљу огорчени турским отпором, а особито неким вајним поразом српско-црногорским код Скадра, одлучили да покољу сав арнаутлук, шта више жене и дјецу.

Москва за Балканце

Санитарна одјељења остају на Балкану

Москва, 2. фебруара. — Варошка дума ријешила је да своја санитарна одјељења задржи на Балкану још мјесец дана и по, одредивши на њихово издржавање 50.000 рубаља.

Аутономија Арбаније

Разграничење Арбаније

Лондон, 2. фебруара. — „Рајтер“ сазнаје да су амбасадори данас расправљали разграничење Арбаније. Амбасадори имају сада предлоге аустро-руске односно границе будуће аутономне државе.

Комисија се неће слати

Беч, 3. фебруара. — Односно предлога да се шаље у Арбанију нарочита комисија у циљу да проучи питање разграничења, новине добијају саопштења да ни с једне стране такав предлог није био упућен, јер би се тиме то питање само одуговлачило.

Гласови из Цариграда

Бугари демантују турске „побједе“

Димотика, 31. јануара. — Главни квартал изјављује да су цариградске вијести о тобожњим побједама турским потпуно лажне. Сви покушаји искрцавања турака на Црном и Мраморном Мору су сузбијени, особито у Шаркеју, гдје су Турци одагнани, изгубивши више од хиљаду мртвих и рањених. Вијести о искрцавањима у Родосту, Силвири, Мириофито и Мидији потпуно су лажне. Опсада Једрена врши се правилно и трупе бугарске напредују методично пут линије форова, стјешњавајући непријатеља на тој линији.

У Турској не воле истину

Цариград, 3. фебруара. — Лист „Ифам“, који је јуче дошло чланак у коме се излагала некористност даље борбе и обмањивање народа, забрањен је, а уредник предан суду. — Изгледа, да су се Бугари утврдили на линији Синекли-Мидија Родосто. — Говори се, да је

Порта данас упутила нове инструкције Хаки паши.

Турске „побједе“ код Скадра

Цариград, 3. фебруара. — Пресбиро саопштава да су 4. фебруара по н. к. Црногорци у јачини 16000 војника и много топова напали на форг Тарабош и Брдицу. Турске трупе ваљано су се одупрле; Црногорци су се морали повући, оставивши шест топова и 3000 рањеника.

(Донесимо и ово службено турско саопштење, да би се још јаче утврдила она наша народна пословица: „Нико тако крушно као Турчин не лаже“. Гласови што долазе из службених извора из Цариграда стално причају о победи Турака. По тим гласовима, Турци нижу побједу за побједом: Онде туку Бугаре, тамо Грке, а овдје Црногорце. Разумије се, све су те побједе на — папиру, јер обратно бива. На ипак, крај свих тих „побједа“, ништа им не смета, да кукају и вањују за мир, обијајући прагове великијех сила. Овијех дана толико су тучени око Скадра, да им је дошла душа у подгрлац, па опет без икаквог стида и срама шире вијести о својим „побједама“. Већа пакост не би им се учинила него да им се пожели, да увијек тако побјеђују и заробљују као ово сад што су!)

Бој код Булаира

Цариград, 4. фебруара. — Говори се, да се бије жесток бој између Турака и Бугара код Булаира.

Критско питање

Крит припао Грчкој

Атина, 3. фебруара. — Атинска Агенција јавља, да је енглеско војно окупационо одјељење на Криту с војним почастима скинуло заставе држава заштитница као и турску, на мјесто које се одмах извие грчки барјак. Заставе страних држава предао је енглески командант односним консулима, а турску њемачком. Одушевљење Грка Крића на неописано.

Бугарска и Румунија

Гика, Саратов и Данев на састанку

Софија, 3. фебруара. — Јуче је Гика поново имао са Сарафовом састанак, коме је први пут присуствовао Данев. Велесиле дају савјете умјерености како у Букурешту, тако и у Софији.

Контра предлог Бугарске

Софија, 4. фебруара. — Из сигурног извора се тврди, да је Данев предао Гики контра-предлоге бугарске, који не одговарају потпуно тражењима румунским, али излазе у сусрет. На ово ће се сачекати поновни одговор Румуније, те ако исти буде, и против очекивања Бугарске по њу неповољан, то ће се Бугарска влада онда обратити велесилама ради изравњања несугласица.

Страдање на мору

Бугари успијевају на мору

Цариград, 4. фебруара. — Турска оклопница „Асари“ — „Тефик“, под чијом је заштитом покушано било искрцавање турских трупа код Подима, наишла је на бугарску мину и повријеђена искренула се на обалу. Прекрјуче су одјељење стављача мина и обалска батерија потпуно разрушили и потопили ту оклопницу. Бугарска артиљерија је код Шаркеја потопила један транспорт са цијелим екипажем. — Односно странаца у Једрену одлучено је да консули и странци, који желе изаћи, добију дозволу, тек се поднесе листа лица која имају право на излазак као страни поданици.

Турска звјерства

— Још један листак из скоре прошлости —

Има их, који би силов Бога хтјели да представе Турке као бољећине и хумане људе, и поред тога што непобитне чињенице говоре, да звјерства, која су она

чинили пад незаштићеном рајом, надмашују и инквизиторе.

На глас да је у Цариграду основано друштво, које ће скупили податке о „звјерствима“ балканских војска, свештеник Марко С. Бачанин нише:

„Одиста то може бити само турски цинизам, да звјерови помажу звјерства и да убице говоре о убијањима. Јер, ево, шта се десило само у једном кутку бивше европске Турске и само за неколико дана:

Тек што је објављен рат, Турци су на најгрознији начин убили мога стрица Петра Бачанина, свештеника врачевског, опљачкали га до годе коже на онда његову камилавку везали за реп његовом коњу и тако га провезли кроз Нови Пазар.

Филипа Крсмановића, свештеника из Дријена, уморили су најстрашнијим мучкама. Прво су му живом извадили очи и одерали главу, па га тек онда заклали.

Данила, свештеника из Сочаница, уморили су истим мучкама, само су му још пребили и гољена.

Ђорђу Јовановићу, угледном домаћину из Белаћа, живом су сјекли с ногу парче по парче меса и закуцавали му ексере у трбух, па га тек онда заклали.

Видио сам још свјеже гробове тих и осталих жртава, које падоше од турског бијеса само у току неколико дана, а видно сам, ушавши послје негодне борбе с осталом војском у Нови Пазар, да ни једном Турчину длака с главе није фалила.

И послје свега тога, послје масе покланих наших сународника у цијелој Старој Србији, над којима је побијеђена турска војска искаљивала своју немоћ, из Цариграда још слушају савјет, да потргну питање о нашим „звјерствима.“

И биједно и стидно!“

„Хрватски Дневник“ би требао и ово да прештампа, да би читаоци његови видјели за кога се овај лист заузима.

Хрвати у Америци за браћу

— Прилози за балканске савезне државе —

Пунта Аренас, јануара

Угодно ми је овдје вам прикључити једну копију писма, што смо отпремили, са овом истом поштом на Управу Српског, Бугарског и Црногорског Црвеног Крста, шаљући свакоме по перпера 1810, своту, која се сакупила овдје између наших земљака Хрвата за рањену браћу на Балкану.

Писмо браћи гласи:

„Сл. Управи Црногорског Црв. Крста

Цетиње.

Ми доље потписани имамо част послати Вам преко „Јадранске Банке“ у Дубровнику, овдје приложену мјеницу Број 4/230 за своту од К. 1810 а. в., која је одпазла на Ваш Црвени Крст, као трећина износа, што се сакупила на корист Бугарско-Српско-Црногорског Црвеног Крста у Пунта Аренас. Овај износ је допринесен највише по нашим насељеницима хрватског језика из Хрватске и Далмације, од људи радника, који овамо дођоше за зарадити хљеба, али ипак, у сред туђинства, одијељени Океаном, јасно се сјећају домовине пак наполе браће на Балкану, који су опет, морали посегнути за оружјем, да прискоче у помоћ својим суплеменницима. За ову свету сврху а да покажу хрватски и славенски насељеници из Пунта Аренас, како жарко ћуте за својом браћом тамо на јуначком пољу сакупили су ову своту, коју Вам поклањају са жељом да Ваша јуначка борба сврши са побједом, да проливена братска крв донесе богате плодове, које ће побирати ослобођена браћа на Балкану, а такође и свеукупно Словенство.

Уз ову жељу, биљежимо се, Славној Управи са велештовањем одани!“

Мислим, да је вриједно забиљежити велики дојам што је балканско-турско рат произвео на наше насељенике у овим крајевима; сви су се много занимали са вијести са ратишта, па звани се они Хрвати, Срби, Словени или Далматинци; ваљало је видјети како се куче крај онога, које би им писао Ваш циљеник лист, о потанкостима јуначких битка наше браће на Косову, у Тузи или Беране; стари и млади са светим мучкама слушају ријеч по ријеч, а многоме је сузавиз лице канула: Ах да, то је све један народ, који једнако ћути и мисли. Право је имао наш славни Мештровић, кад је онако силног направно нашег народног јунака Краљевића Марка, јер онакав је наш народ када се иза сја пробади и кад га умна рука према непријатељу води.

Огорчење пак што смо сви Бугари, кад смо по лаконичним брзојавкама разумјели да Тројни Савез настоји ометати и завријетити да браћа Срби задрже својене земље, те да добију излаз на Јадранско Море, што су крвљу својом забили и тако не допустити да никад

